

מצע לרשות ידוקה

תשע"ג 2013

להרחבה: www.masham.org.il
לשאלות: milka@masham.org.il

תוכן עניינים

4	ברכות
5	מצע לרשות ירוקה - בחירות 2013 - מבוא
6	הבית הירוק
8	הרחוב הירוק
10	השבונה הירוקה
12	ישבו ירוק / עיר ירוקה
14	מועצה / עירייה ירוקה

שימו לב, סמליל זה מופיע לצד קישור אינטראקטיבי

מים וחומרי גלם, המיושמת משלב התכנון המוקדם ועד למגורים / שימוש במבנה.

השבחה ירוקה - חידוש ושיפוץ מבנים וציוד במטרה להפוך אותם לטובים יותר מבחינה סביבתית: חוסכי אנרגיה, מים, מזהמים פחות וכדומה.

מים אפורים - או מים דלוחים, הם שפכים שאין בהם הפרשות אדם וניתן לעשות בהם שימוש חוזר אחרי תהליך טיהור פשוט יחסית. כמויות משמעותיות של מים דלוחים מגיעות ממכונות כביסה, מדיחי כלים, כיריים, מקלחות ואמבטיות רחצה וגם ממזגנים.

מים שחורים - הינם מי-ביוב הכוללים מי אסלות השירותים, מי מדיחי כלים ומי כירוי מטבח. מים אלו מכילים כמות גדולה יחסית של מזהמים אורגניים ופוטוגניים, (גורמי מחלות), ולפיכך יש להעבירם תהליך טיהור שפכים הכולל טיפול קדם, טיפול ראשוני וטיפול שניוני ורק אז להשיבם לשימוש.

פיתוח בר-קיימא - פיתוח "העונה על צורכי ההווה בלי לפגוע ביכולתם של הדורות הבאים לספק את צורכיהם הם". תחום הפיתוח בר-הקיימא מורכב משלושה מרכיבים מרכזיים: סביבתי, כלכלי וחברתי-מדיני.

קיימות - היכולת (Sustainability) להמשיך לקיים תהליך או מצב לאורך זמן. צעידה לקראת קיימות היא גם אתגר חברתי שמעורבים בו היבטים של תכנון עירוני, תחבורה בת קיימא, כלכלה ירוקה, סגנון חיים מקומי ואישי וצרכנות אתית.

טביעת רגל אקולוגית - היא מדד לביקוש האנושי למערכות אקולוגיות בכדור הארץ. זהו ניסיון לכמת ולהגדיר כמדד את שטח האדמה והמים הנדרש על מנת לספק את הצרכים, האנרגיה והמזון ולקלוט את חומרי הפסולת של אוכלוסייה בעלת אורח חיים נתון.

בנייה ירוקה - היא גישה מערכתית כוללת לתכנון, לבנייה ולתפעול של בתים במטרה לחסוך אנרגיה,

התייעלות אנרגטית - כינוי כללי להפחתת צריכת האנרגיה של מערכות, הן על ידי שיפור היעילות של הצריכה הקיימת, והן על ידי הגדלת הנצילות של משאבים שלא נוצלו היטב - כל זאת תוך שמירה על תפוקה ותפקוד תקינים. לדוגמא - טכנולוגיות יעילות לתאורת רחוב העומדות בתקנים מחד, וחוסכות בצריכת חשמל מאידך.

תכנון רגיש למים או תר"מ - הוא תכנון של פיתוח עירוני תוך התחשבות בניקוז משקעים וניצול מיטבי שלהם, בניגוד לגישות קודמות לתכנון ששמות דגש על ניקוז מקומי מהיר ככל האפשר של המים. זהו נושא בין-תחומי של תכנון עירוני ואזורי, הנדסת ניקוז ופיתוח בר-קיימא.

דמוקרטיה השתתפותית - דמוקרטיה המאפשרת לתושבי הערים להשתתף בוועדות ובפעילויות העירוניות ולהשפיע על הליך קבלת ההחלטות של הרשות המקומית.

חברינו ראשי הרשויות,

הנושא הסביבתי, הפך בשנים האחרונות לפרק חשוב בשיח הציבורי במדינת ישראל ולנושא ענין עבור תושבינו השואפים לסביבה נטולת זיהומים, ירוקה ומעצימת איכות חיים.

מרכז השלטון המקומי ראה לנכון לסייע בידיכם בגיבוש מצע - סביבתי המכוון את העשייה העירונית בתחום איכות הסביבה והנותן בידיכם כלים לתכנן את מהלכיכם בתחום זה, להשגת המטרה החשובה לכולנו:

יישוב המגן על הסביבה, בעל דפוסי פעולה המשמרים את הקיימות, ויוצרים יישוב, שכונה ורחוב הראויים להיקרא "ירוקים".

המצע בנוי בצורה מודולרית וניתן לעשות בו שימוש הן כחידה אחת, והן לגזור ממנו תחומים הרלוונטיים ל"אני מאמין" האישי שלכם, או לאופי היישוב בראשו אתם עומדים. השנה, (2013), זכתה הוועדה לאיכות הסביבה במרכז השלטון המקומי, והעומד בראשה בפרס "הגלובוס הירוק" של כלל הארגונים הסביבתיים בישראל. בין הנימוקים לזכייה נאמר: "על שהפכתם חזון למציאות".

אנו מאמינים שגם אתם, חברינו ראשי הרשויות, יכולים להפוך מצע וחזון זה למציאות מוערכת ומוכרת לטובה ע"י תושביכם.

בכבוד רב

גיל ליבנה

ראש מועצת שוהם

יו"ר הוועדה לאיכות הסביבה

שלמה בוחבוט

ראש עיריית מעלות תרשיחא

יו"ר מרכז השלטון המקומי

רשות ירוקה ומקיימת היא רשות מקומית המתנהלת בצורה אחראית ובראיה ארוכת טווח, תוך ניהול מושכל של המשאבים העירוניים ושמירה על ערכי הטבע והסביבה המקומיים. הרשות שומרת על עקרונות של צדק סביבתי וחברתי, במטרה לספק לתושביה איכות חיים, סביבה בריאה ומרחב מזמין ונוח. הרשות המקומית היא שחקנית מפתח בתהליכים של שינוי אורח החיים והרגלי הצריכה של תושביה, יחד עם ביסוס דפוסי תכנון, ניהול, פיתוח ותחזוקה ברי-קיימא של המרחב הציבורי.

המודעות הסביבתית הגוברת של הציבור בישראל לצד מאבקים ציבוריים סביב מפגעי רעש וקרינה, זיהום אוויר, בינוי על חשבון שטחים פתוחים ועוד, מציבים את נושאי הסביבה במרכז סדר היום הלאומי והמקומי בישראל. בנוסף, המהפכה החקיקתית הירוקה של השנים האחרונות העבירה חלק ניכר מחובת הטיפול בנושאי הסביבה לרשויות המקומיות וראשי הרשויות המקומיות הפכו לכתובת מרכזית של הציבור לטיפול במפגעים סביבתיים ולהובלה של מדיניות להגנה על משאבי הטבע והסביבה.

שינויים אלה מקדמים את הנושאים הסביבתיים לראש סדר העדיפויות של הרשויות המקומיות ולכן על הרשות המקומית לפתוח את האפשרויות ולהציב את הגבולות בתחומי הסביבה השונים. חשוב שמועמדים הנערכים לבחירות המוניציפליות ישכילו להתייחס לאתגרים הסביבתיים שבתחום הרשות, ובכך יענו על הציפיות של ציבור הבוחרים שלהם.

לשם כך מגיש מרכז השלטון המקומי **הצעה למצע "לרשות ירוקה"** מרמת בית התושב ועד לניהול של העיר ומוסדותיה. המצע מוגש כשירות לראשי הרשויות אשר מתעתדים להתמודד בבחירות המוניציפליות לשנת 2013:

עקרונות למצע לרשות ירוקה -

הבית הירוק

**סביבה בריאה ומקיימת מתחילה בבית!
בית ירוק הוא בית המנוסס על עקרונות של בנייה ירוקה - בנייה החוסכת במשאבים וממזערת זיהומים סביבתיים במהלך הבנייה ובשימוש במבנה עד להריסתו, לצד ניהול סביבתי של משק הבית. תושבים הגרים בבית ירוק נהנים מסביבה בריאה ומוזמנה לרבות אוד ואוודור טבעיים ונוף, מחסכון בתשלומי חשמל ומים, ותורמים לקידום הקיימות.**

בית ירוק הינו בית המשלב את העקרונות הבאים:

ניהול אנרגיה - חזיתות הבתים פונות ככל שניתן לכיוון דרום-דרום מערב עם הצללה, כדי ליהנות משמש החורף ומתאורה טבעית במהלך השנה. חלונות הבתים מתחשבים במשטר הרוחות. חומרי הבנייה מותאמים לאקלים המקומי ומבודדים מחום וקור והחלונות והדלתות מבודדים בהתאם. בבית ירוק קיימת האפשרות להתקנת מתקנים ליצירת חשמל מאנרגיה מתחדשת, כגון פאנלים סולאריים, וטכנולוגיות לחיסכון בחשמל.

הבית מוגן ממפגעים סביבתיים ומבודד ממפגעי רעש.

בנייה משמרת מים - בנייה המאפשרת חלחול מים למי תהום. ניקוז מרזבים ומי נגר אל מערכת ניקוז שכונתית בה יתקיים מיחזור של המים או הטייתם לשטחים ציבוריים פתוחים. הפרדה בין שתי מערכות ביוב: מערכת "מים אפורים" ומערכת "מים שחורים".

פסולת - בבית ובמבנה יהיו מתקנים מתאימים להפרדת פסולת במקור לנוחות הדיירים.

העתיד - הרשות המקומית תחתור ליצירת התנאים המתאימים לבתים 'מאופסי אנרגיה', בתים אשר צריכת האנרגיה שלהם אינה עולה על ייצור האנרגיה של המבנה.

יש חשיבות עליונה להטמעת סטנדרטים ירוקים בפרויקטים של שיקום שכונות, דיור ציבורי ויחידות המוגדרות כדיור בר השגה ובמבני ציבור וחינוך.

האמצעים:

קביעת תקנים מחייבים **לבנייה ירוקה** בתכניות המתאר העירוניות (בתמ"מ ובתב"עות) ואכיפת תקן 1045 לבידוד אנרגטי. אימוץ תקנים וולונטריים כמו - ת"י 5281 לבנייה ירוקה, ת"י 5282 לדירוג אנרגטי ועוד...

פרויקטים של שיקום שכונות, דיור ציבורי ומבני ציבור יחויבו בעמידה בתקנים של שימור אנרגיה ובנייה ירוקה - למשל, 5282 ו-5281.

מסלול מהיר לאישור והקמת מתקנים לייצור חשמל ירוק ע"י הרשות ועידוד תושבים להקמת מתקנים פרטיים.

עידוד הקמת גגות ירוקים (חזית חמישית), ביחוד במבני ציבור.

ביצוע איסוף ומיחזור פסולת בנייה במהלך בנייה ושיפוצים.

התקנת אמצעים חוסכי חשמל ומים במבני ציבור וחינוך.

הקמת מתקנים לייצור חשמל ירוק ע"י הרשות.

הכשרת עובדי הרשות המקומית לבדיקה מקצועית ויעילה של עמידה בתקני בנייה ירוקים.

הרחוב הירוק

הרחוב הוא המרכיב הבסיסי של המרחב הבנוי ואנשים בוחרים לעבור ברחוב בו הם מרגישים נוחות, בטיחות ועניין. רחוב ירוק מאפשר איכות חיים ותחושת קהילתיות.

נגישות - רחובות חדשים יתוכננו, ורחובות קיימים וותיקים ישופצו כרחובות נוחים ונגישים להולכי רגל. הכבישים בשכונות יהיו קטנים וצרים יחסית וישמשו בעיקר כדרכי גישה. זמן החניה בהם יהיה מוגבל, פרט לתושבי השכונה. ברחוב ירוק תינתן עדיפות להולכי רגל ורוכבי אופניים. ייבנו מעברי חציה בעלי נגישות לעגלות ילדים ולאנשים בעלי מוגבלויות.

הצללה וגינון - הרחובות יגוננו על ידי עצים המתואמים לאקלים המקומי, שעלוותם יוצרת צל ושאינם גורמים לכלוך רב.

מניעת מטרדים - הרחוב הירוק יהיה נקי ובטוח למעבר, ללא מטרדים סביבתיים: כגון, מתקני החשמל במרחב הציבורי יעמדו בתקני קרינה מחמירים, מתקני אצירת הפסולת יתוחזקו וישולבו בנוף הרחוב באופן שלא יהוו מפגע תברואתי ואסטיטי וכד'...

פינוי הפסולת מהרחוב יתקיים באופן הממוזער מטרדי זיהום אויר ורעש - לדוגמא על ידי רכבים חשמליים או רכבים המונעים בגז.

תכנון רגיש למים - יתוכננו במידת האפשר תעלות ניקוז מגוננות שיאפשרו מחד, ניצול מי הגשמים להשקייה מקומית, ומאידך יתנו מענה להיבט הניקוזי.

תכנון מערכות תאורה - תוצב תאורת רחוב חסכונית הכוללת גורות מתאימות ומערכות לשליטה ובקרה על עוצמת האור על מנת להבטיח תאורה בטוחה וידידותית לסביבה.

אסתטיקה - תהיה הקפדה על העיצוב הארכיטקטוני והגינון של הרחוב.

האמצעים:

הטמעת מסמך הנחיות לתכנון רחובות של משרדי הממשלה - השיכון והתחבורה, 2009, בתכניות בניין עירוניות (תב"ע).

נטיעות עצים על פי מפתח שיבטיח הצללה וספיגת זיהום אויר.

תכנון נתיבים לאופניים ושבילים להולכי רגל כצירים מקשרים של כל המרחבים הציבוריים.

תכנון רחובות ומבנים על פי הוראות תמ"א 34 והנחיות משרד הבינוי והשיכון לתכנון עירוני רגיש למים, 2007.

עמידה בתקני הנגישות על פי דרישות החוק.

שדרוג תאורת הרחובות לתאורה חוסכת חשמל וצמצום זיהום אור באזורים רגישים, אימוץ ת"י 13201 לתאורת כבישים יעילה.

קביעת עיצוב ארכיטקטוני שיהווה את השפה העיצובית של הרחוב לרבות שילוט העסקים וחזיתות הבתים.

שילוב מתקני אצירה לפסולת מופרדת לסוגיה במרחב הציבורי באופן בטוח ואסתטי.

השכונה הירוקה

שכונה ירוקה היא שכונה שתוכננה במטרה להקנות לתושביה איכות חיים וסביבה נריאה ונאותה, לצד נגישות וזמינות למגוון השירותים הציבוריים. שכונה ירוקה כוללת את האלמנטים הבאים:

האמצעים:

תכנון שכונות אקולוגיות

והשבחה (retrofitting) ירוקה של שכונות קיימות המעודדות אורך חיים בריא, על ידי הרחבת נגישות רגלית ושטחים ציבוריים מוצלים באמצעות:

- יצירת קישוריות ירוקה בין שטחים פתוחים על ידי שדרות עצים, שבילים וערוצים.
- יצירת גינות אקולוגיות המעודדות מגוון ביולוגי, גינות קהילתיות וחקלאות עירונית.
- יצירת רשת שבילי אופניים ושבילי הליכה רגליים ועידוד השימוש בהם.

פעולות לחיסכון במים

- חסכון במים בגינות הציבורי: שימוש בצמחיה חסכונית ומותאמת אקלים, הצבת חיפוי קרקע מתאימים והתקנת בקרי השקייה ממחושבים.
- התקנת מתקני טיהור מים אפורים במבני ציבור ובשכונה לצורך שימוש חוזר בהשקיה בגינות.
- תכנון עירוני רגיש מים (תר"מ) וניהול הנגר העילי והטמעת הנחיות בתב"ע.

שמירה על סביבות מגורים ותעסוקה נקיות ממפגעים סביבתיים

(קרינה, רעש, חומ"ס, זיהום אוויר...) לדוגמא:

- ניטור קרינה סלולארית ברחבי העיר, ניטור רעשים ומניעת מפגעי רעש.
- אכיפת ניקיון השטחים הציבוריים וקמפיין לעידוד הציבור לשמירה על סביבה נקייה.

טיפול סביבתי בפסולת והרחבת המיחזור

- אימוץ חוק עזר עירוני הכולל מרכזים מסחריים להפרדת פסולת למיחזור.
- פרישת מתקני מיחזור בכל העיר. הקמת מתקנים לסילוק פסולת והפרדתה לסוגיה.

תשתיות ירוקות

- שילוב ועידוד מתקנים לאנגריות מתחדשות, בניית מערכות לתקשורת חכמה לתאורה, לאינטרנט, לחנייה, לרמזורים ועוד...

הקהילה - המרחב הציבורי יהיה מזמין ויכלול את האמצעים הבאים: נגישות נוחה לתחבורה ציבורית, לאופניים ולהולכי רגל, עירוב שימושים הכולל - מבני ציבור וחינוך, מרכזים מסחריים ומוקדי תעסוקה. פיתוח שלד ירוק של שדרות ירוקות וגינות קהילתיות וציפוף עירוני מושכל. החזרת החיים לרחוב ולשכונה כך שהפן החברתי יוביל לאפשרות של היווצרות קהילה.

תמהיל חברתי - בשכונה ירוקה יש להקצות מקום לדיור בר השגה וכן להקפיד על תמהיל מאוזן של גדלי יחידות הדיור.

חסכון באנרגיה - כיווני הרחובות ישפיעו על ההצללות שתושגנה בהם. גבהי הקרקע בשכונה ישפיעו על העמדה נכונה של המבנים ועל אפשרויות האורור ועוצמת הרוחות. התכנון יאפשר חיסכון אנרגטי ברמת המבנה הבודד ויצירת מיקרו אקלים נוח ברחובות השכונה.

מערכות תשתית ירוקות - יוקמו מערכות בטכנולוגיות מתקדמות לטיפול בפסולת, במים, באנרגיה ותקשורת חכמה ועוד...

שטחים פתוחים - שכונה הירוקה היא שכונה עשירה בפארקים וגינות קהילתיות הממוקמים במרחק הליכה של כל תושביה.

ישוב ירוק / עיר ירוקה

העיקרון המנחה בתכנון וניהול של עיר ירוקה הוא חשיבה לטווח ארוך (בת-קיימא), תוך התחשבות בחיסכון במשאבי הטבע ובמרחב הסובב את העיר. יש לשלב בחזון את האלמנטים הבאים:

שונות, ביטחון וסובלנות - יש לשאוף לאוכלוסייה מאוזנת מבחינת גיל ופרופיל סוציאלי בתוך שכונות קיימות ולעודד אינטגרציה של כל שכבות האוכלוסייה, בלי קשר למוצא, מין או גיל.

עיר של מרחקים קצרים - "העיר הקומפקטית" כמודל בר-קיימא צריך לעמוד ביסוד קידום תשתיות קיימות ובניית תשתיות חדשות. גישה רגלית לכל צרכי היום-יום מורידה למינימום את תנועת המכוניות ומשפרת את איכות הסביבה.

תחבורה ציבורית וצפיפות - יש להעדיף פיתוח תחבורה ציבורית ושילוב אופניים. יש להגדיל את הצפיפות העירונית לאורך קווי התחבורה הציבורית באופן רגיש ותוך שימור עקרונות הקיימות.

חיזוק מערכות החינוך, המדע והתרבות - בתי ספר, מרכזי מחקר ומוסדות תרבות מטיבעים חותם משמעותי על מידת האטרקטיביות של העיר והאיכויות שלה.

כלכלה ירוקה - שימור תעסוקה קיימת ופיתוח עסקים חדשניים ופורצי דרך, דאגה למקומות עבודה ושירותים לכל הסקטורים, בדגש על עבודה ירוקה ושימור המשאבים בשטח העיר.

טבע עירוני, סביבה ומורשת - שימור מגוון מינים ביולוגיים, שימור ערכי נוף ומורשת בנויה.

בריאות עירונית ומניעת מפגעים סביבתיים - נטילת אחריות על תוצרי הפעילות העירונית, כדוגמת פסולת וביוב, וטיפול בהם באופן סביבתי ותועלת.

האמצעים:

חיזוק הסמכות התכנונית העירונית, חתירה לתכנון מבוסס עירוניות מתחדשת ועירוב שימושים.

הכנה ויישום תכניות לשיקום שכונות ותיקות ולדיור בר השגה במרקמים אורבניים קיימים.

ייעור העיר ונטיעות בשטחים חומים (שטחים לבנייה ציבורית) פנויים.

הכנת תכניות סטטוטוריות להגנה, שימור ופיתוח השטחים הציבוריים הפתוחים כולל חופי הים באופן אקולוגי ולרווחת הציבור.

פיתוח תכנית לטבע עירוני ופעולות סטטוטוריות לשימור שטחי טבע עירוני, ערכי נוף ומורשת בנויה וטיפוחם.

פיתוח ויישום תכנית לקידום בריאות עירונית - עידוד הפעילות הספורטיבית באמצעות תשתיות עירוניות, מניעת מפגעים סביבתיים, יצירת נגישות למרחבים הציבוריים לכלל האוכלוסיות ועוד...

הטמעה של תכניות חינוך "ירוקות" בכל מערכת החינוך.

עידוד והרחבת שירותי תחבורה ציבורית, הגברת הזמינות ושיפור השירות.

עידוד כלכלה עירונית-מקומית

- הקמת מנהלת עירונית המרכזת את הטיפול בעסקים המקומיים.
- עידוד ירוק עסקים.
- העדפה מתקנת לבעלי עסקים ואנשי מקצוע מקומיים.
- עידוד מוקדי ומוסדות תרבות מקומיים.
- בניית יכולת תמיכה פיננסית בפרויקטים, עידוד משקיעים בתחום העירוני.

ניצול משאבים מקומיים (שיפוץ ושימוש חוזר בחומרי גלם הנמצאים בעיר...).

מועצה / עירייה ירוקה

מנהיגות סביבתית חברתית בניהול המועצה הינה תנאי הכרחי ליצירת רשות ירוקה. מועצה ירוקה תיישם עקרונות של פיתוח בר קיימא באופן אינטגרטיבי בכלל המחלקות העירוניות תוך נקיטת הפעולות הבאות:

יצירת חזון עירוני לטווח רחוק - תכנון עירוני עקבי בעל חזון מאחד קהילות, שמביא בחשבון את עברה של העיר/היישוב וצופה פני עתיד.

שיתוף ציבור ושקיפות - שותפות של כלל בעלי עניין מגבירה את הדמוקרטיה, משלבת את הידע והערכים של הקבוצות השונות בקבלת החלטות, ועוזרת לביזור ולחלוקת נטל התכנון והפיתוח העירוני בין אנשים וגורמים רבים. שיתוף כלל הקהילות ובעלי העניין מהמגזר העסקי והאזרחי בהחלטות הרשות ובהליכי, תכנון, שימור וביצוע. ביסוס תרבות של מעורבות ואזרחות פעילה.

מודל לחיקוי ודוגמא - התנהלות מועצת הרשות ומוסדותיה הציבוריים יהוו מודל ודוגמא לשאר המגזרים. הרשות המקומית תתנהל על פי עקרונות הקיימות בכל הנוגע לצריכת משאבים במרחב הציבורי ובמבני הציבור ותשאף להקטין את טביעת הרגל האקולוגית שלה.

האמצעים:

חיבור ויישום תכנית אסטרטגיה עירונית "מקיימת" שתתייחס בין השאר להתמודדות עם שינויי אקלים. קביעת יעדים ובקרה על הליך הביצוע של התכנית.

מינוי אחראי קיימות עירונית ליצירת סינרגיה בין פעילות המחלקות בתחום.

הקמת ועדת איכות הסביבה בראשות ראש הרשות או מחזיק תיק איכות הסביבה, נבחר ציבור.

ניהול מוסדות הרשות המקומית על פי תקני איזו (ISO) לניהול סביבתי.

ייעול ושימור משק החשמל, האנרגיה והמים תוך ראייה ארוכת טווח.

ניהול מתקני הרשות בדרך יעילה וכלכלית תוך שמירה על רמת השרות ווקביעת יעדי ניטור ובקרה -

- עריכת סקרים עירוניים סביבתיים: מיפוי וניהול משאבי האנרגיה, המים והפסולת ברשות, סקר מפגעים, סקר שטחים פתוחים וטבע עירוני ועוד.
- פעולות לחיסכון במשאבים: חיסכון בחשמל ובמים בכל מתקני הציבור, "משרד ללא נייר" ועוד...

דמוקרטיה השתתפותית - שיתוף ציבור בישיבות מועצה ובהליך קבלת החלטות; הקמת ועדות בשיתוף תושבים בנושאים כמו תחבורה ותכנון; שיתוף ציבור בקביעת תקציב לפרויקטים סביבתיים; חיזוק המינהלים הקהילתיים ועוד...

שקיפות והנגשת נתונים טכנוניים וסביבתיים.

קביעת רגולציות תומכות סביבה: חוק עזר לנגישות, תב"ע לבנייה ירוקה, "מסלול רישוי ירוק" למתקנים לאנרגיה מתחדשת ועוד...

מינוי מפקחים סביבתיים על פי חוק האכיפה הסביבתית.